

ВИДАТНІ ДІЯЧІ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ. ІВАН ФРАНКО

Сліпенький В. В.

Науковий керівник – ст. викладач Сергієва А. В.

Харківський національний університет радіоелектроніки

(61166, Харків, пр. Науки, 14, каф. українознавства, тел. (057) 702-14-98)

Ivan Franko is a famous figure in Ukrainian culture, writer, poet, fiction writer, scientist, journalist and activist of the revolutionary socialist movement in Galicia. Wrote over 100 volumes of works. Was the founder of the Russian-Ukrainian Radical Party – the first Ukrainian Party.

Іван Якович Франко народився 27 серпня 1856 року в селі Нагуєвичі Дрогобицького повіту у Східній Галичині (Львівська область). У 16 років залишився сиротою. 1875 року закінчив Дрогобицьку гімназію. Цього ж року вступив до Львівського університету, факультет філософії. У 1870–1880-х Франко провадив активну журналістську та публіцистичну діяльність. 1876 року виходить перша поетична збірка «Баляди і розкази». Разом із М. Павликом видавав журнал «Громадський друг» та альманахи «Дзвін» і «Молот» (усі 1878), спільно з І. Белеєм – журнал «Світ» (1881–1882), із гуртком львівського студентства – молодіжний журнал «Товариш» (1888). Співпрацював також у виданнях українських народовців: газеті «Діло» (1883–1886), журналах «Зоря» (у 1883–1886) та «Правда» (1888); багатьох польських та австрійських часописах. Зневірившись у співпраці з галицькими народовцями, І. Франко спільно з діячами «Старої Громади» пробував заснувати власний незалежний орган («Поступ»). З цією метою двічі їздив до Києва – 1885 і 1886 року, зустрічався з громадсько-культурними діячами (Миколою Лисенком, Михайлом Старицьким, Єлисеєм Трегубовим, Павлом Житецьким та ін.). 1887 року виходить збірка «З вершин і низин». У 1890 році вступає до Чернівецького університету, необхідного для докторантури. 1890 став одним із засновників та першим головою (до 1898) Русько-української радикальної партії (РУРП) – першої української політичної партії, редактором її друкованих органів – газет «Народ» (1890–1895), «Хлібороб» (1891–1895), «Громадський голос» (з 1895). 1893 у Віденському університеті під керівництвом відомого славіста В. Ягича захистив дисертацію «Варлаам і Йоасаф, старохристиянський духовний роман і його літературна історія» і здобув учений ступінь доктора філософії. Друга половина 90-х характеризується лірикою «трансцендентного художнього слова». 1896 р. – виходить збірка «Зів'яле листя», а в 1897 р. – «Мій

Ізмарагд». Разом із дружиною, І. Франко, видавав літературно-науковий журнал європейського зразка «Житє і слово» (1894–1897). 1899 р. І. Франко вийшов зі складу РУРП і приєднався до Української національно-демократичної партії. Тоді-таки завдяки підтримці М. Грушевського став дійсним (1899; 1904 – почесним) членом Наукового товариства ім. Шевченка (НТШ), відтак відійшов од активної політичної діяльності і присвятив себе літературній і науковій праці. 1900 р. виходить збірка «Із днів журби». Іванові Франку належить ініціатива ширшого вживання в Галичині назви «українці» замість «русини» — так традиційно називали себе корінні галичани. В «Одвертому листі до галицької української молодежи» (1905) І. Франко писав: «Ми мусимо навчитися чути себе українцями – не галицькими, не буковинськими, а українцями без соціальних кордонів...». 1906 р. отримав звання почесного доктора Харківського університету. 26 листопада 1915 року українська громадськість Відня висунула кандидатуру Івана Франка на здобуття Нобелівської премії (отримати завадила смерть). 28 травня 1916 року І. Франка не стало, він похований на Личаківському цвинтарі у Львові.

І. Франка називають титаном праці. Євген Маланюк свого часу писав: «Свідомо чи несвідомо, з власного пересвідчення чи з чужого голосу, але кожен, почувши ім'я Франка, здіймає шапку незалежно від свого місця народження. Тут діє інстинкт величі». Сюжети для творів І. Франка черпав з життя і боротьби рідного народу, з першоджерел людської культури – зі Сходу, античної доби, Ренесансу. Був «золотим мостом» між українською і світовими літературами. Знаком визнання помітної ролі І. Франка в національно-культурному відродженні стало урочисте відзначення 25-літнього (1898) та 40-літнього (1913) ювілеїв його творчої діяльності.

Література

1. З життя і творчості Івана Франка / М. С. Возняк; АН УРСР, Ін-т сусп. наук. – Київ: Вид-во АН УРСР, 1955. – 302 с.
2. Франко Іван // Українська мала енциклопедія: 16 кн.: у 8 т. / проф. Є. Онацький. – Накладом Адміністрації УАПЦ в Аргентині. – Буенос-Айрес, 1967. – Т. 8, кн. XVI: Літери Уш–Я. – С. 1989–1993.